

Úvod do softwarového inženýrství

IUS 2024/2025

8. přednáška

Ing. Radek Kočí, Ph.D.
Ing. Bohuslav Křena, Ph.D.

8. a 11. listopadu 2024

Studijní koutek – Studentská unie FIT

- SU FIT zastupuje zájmy studentů FIT.
  - Studenti mají své zástupce (4+1) v Akademickém senátu FIT.
  - Studenti mají svého zástupce v Akademickém senátu VUT.
  - Studenti mají své zástupce na Kolegiu děkana FIT.
  - Studenti mají svého zástupce v radách studijních programů.
  - Studenti mají svého zástupce v Radě pro využití informačních technologií a vybavení či v Knihovně radě.
  - Polovinu Disciplinární komise tvoří studenti.
- SU FIT pomáhá fakultě s organizací různých akcí: Gaudeamus, zápisy, DOD, ...
- SU FIT organizuje vlastní akce: Studentský klub U Kachničky, workshopy, turnaje, deskovky, ples, DZD, ...
- Každý student FIT VUT v Brně se může přihlásit do SU FIT.
- Oficiální informace o SU FIT najdete na URL
<https://www.su.fit.vut.cz/>

Zkouška – Variantní termíny

- 1. termín: **čtvrtek 2. 1. 2025, 13:00** (výsledky očekávány 9. 1. 2025)
  - **272 míst** (D105, D0206, D0207, E112)
- 2. termín: **pátek 10. 1. 2025, 9:00** (výsledky očekávány 17. 1. 2025)
  - **384 míst** (D105, D0206, D0207, E112, E104, E105, G202, A112)
- 3. termín: **pondělí 20. 1. 2025, 12:00** (výsledky očekávány 27. 1. 2025)
  - **218 míst** (D105, D0206, D0207)
- 4. termín: **pondělí 27. 1. 2025, 9:00** (výsledky očekávány 1. 2. 2025)
  - **218 míst** (D105, D0206, D0207)
- 5. termín: **pondělí 3. 2. 2025, 9:00** (výsledky očekávány 10. 2. 2025)
  - **384 míst** (D105, D0206, D0207, E112, E104, E105, G202, A112)
- Celkem vypsáno **1 476** míst pro **948** zapsaných studentů.
- Na studenta je **1,56** místa (tedy lehce více než minimum 1,50).

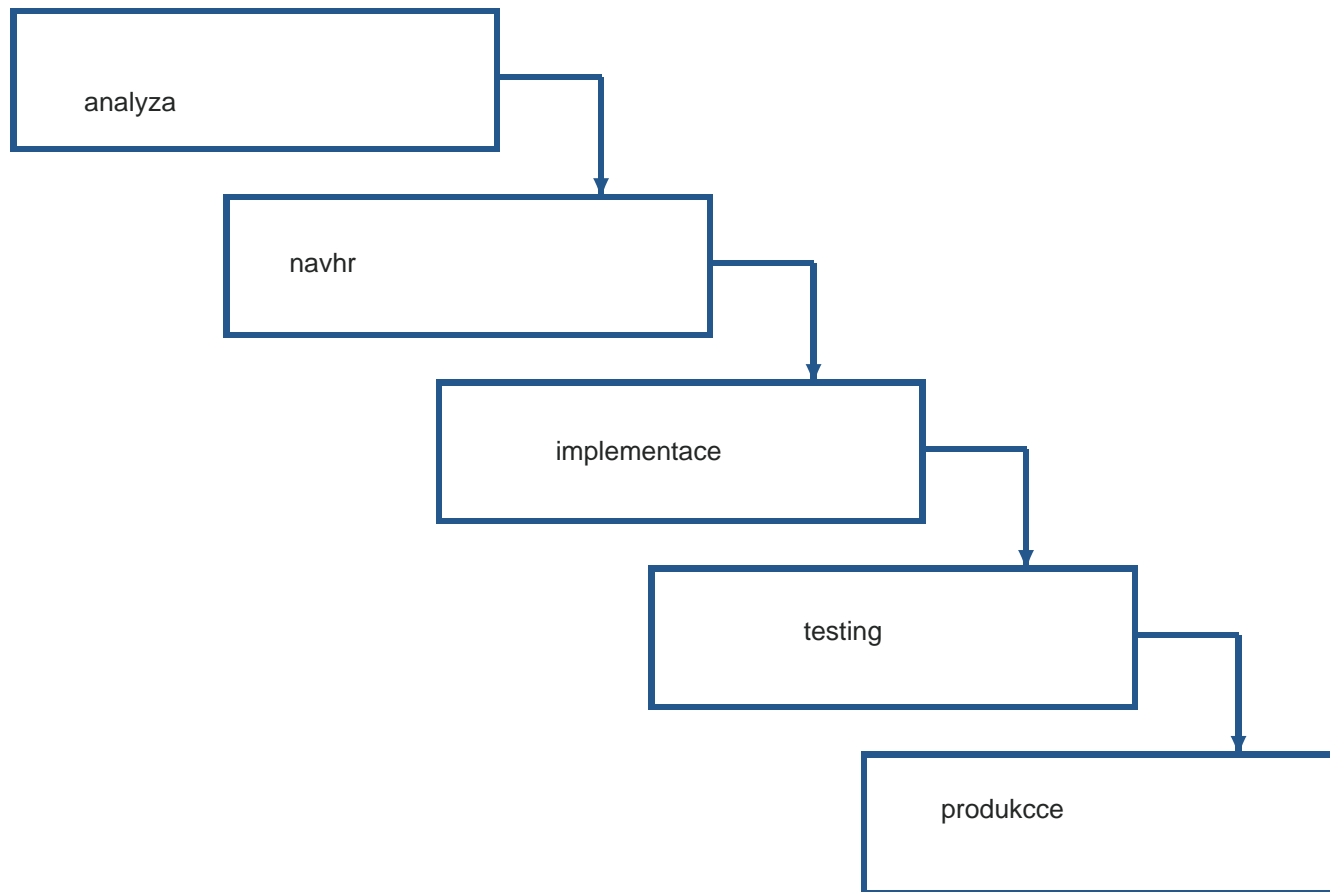
Téma přednášky

- Modely životního cyklu
- Metodiky vývoje softwaru
  - heavyweight metodiky
  - agilní metodiky

Lineární modely životního cyklu

Lineární (sekvenční) modely

- životní cyklus jde postupně od první etapy až do poslední

- typický představitel je vodopádový model

V-model

Vlastnosti

- vychází z vodopádového modelu
  - má stejné základní vlastnosti
  - zachovává si jednoduchost a srozumitelnost vodopádového modelu
- písmeno *V* symbolizuje grafické uspořádání etap, zdůrazňuje vazby mezi návrhovou a testovací částí
- písmeno *V* je také synonymem pro validaci a verifikaci

Levá část

- vývojové aktivity
- plánování testů

Pravá část

- testovací aktivity
- provádění testů podle plánů

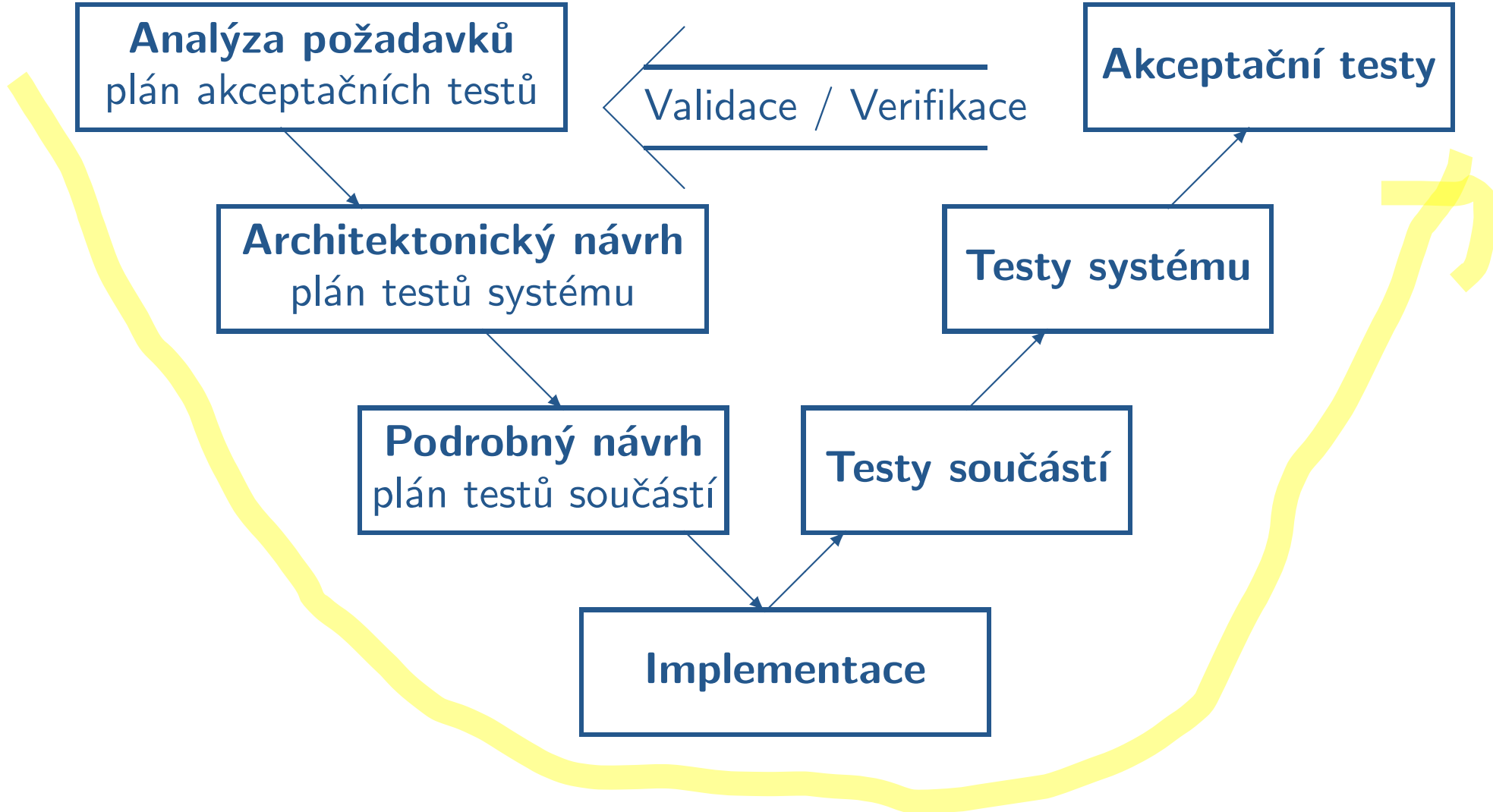
V-model

ale pokud najdeme chybu v implementaci ci chybu v pozadavku musime se vratit zpatky

uz behem analyzy planujeme akceptacni

postup je vlastne stjeny jako ve vodopadu ale na testy se myslí už behem predeslich casti

porad to je ale linearni a tak to ma stejne nevyhody jako vodopad

W-model

Vlastnosti

- vychází z V-modelu
- aktivity spojené s ověřováním a testováním jsou na stejné úrovni jako návrhové aktivity $\Rightarrow$ druhé souběžné V

Levá strana

- V1: analýza, specifikace, návrh, ...
- V2: ověřování výstupů etap a plánování a návrh testů

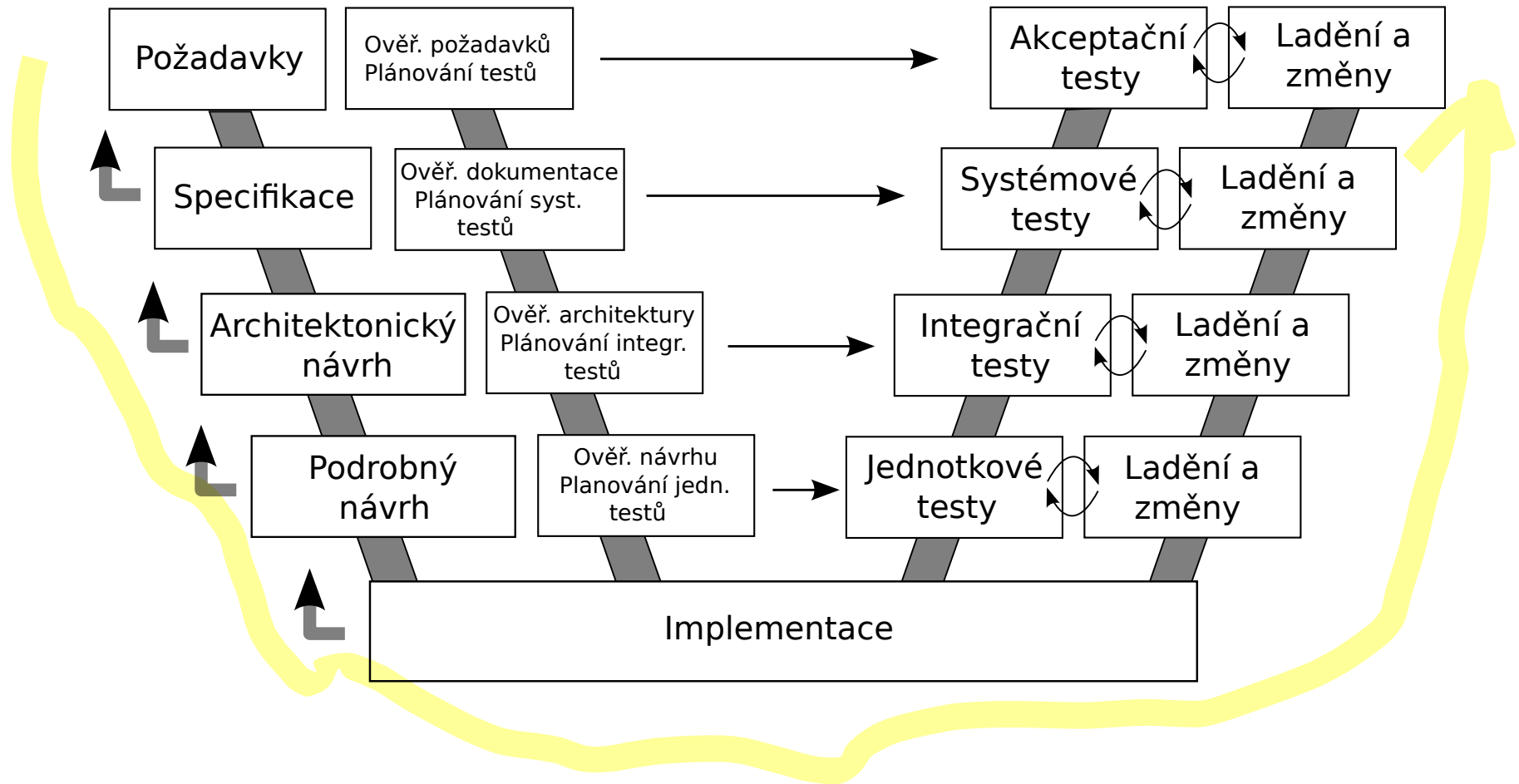
Pravá strana

- V1: provádění testů (dle navržených plánů)
- V2: ladění, změny kódu, regresní testování, ...

W-model

vlastne jenom neustale overujeme double checking vodopad
vlastnosti stejne jako u vodopadu porad linearni planovani

Iterativní modely životního cyklu

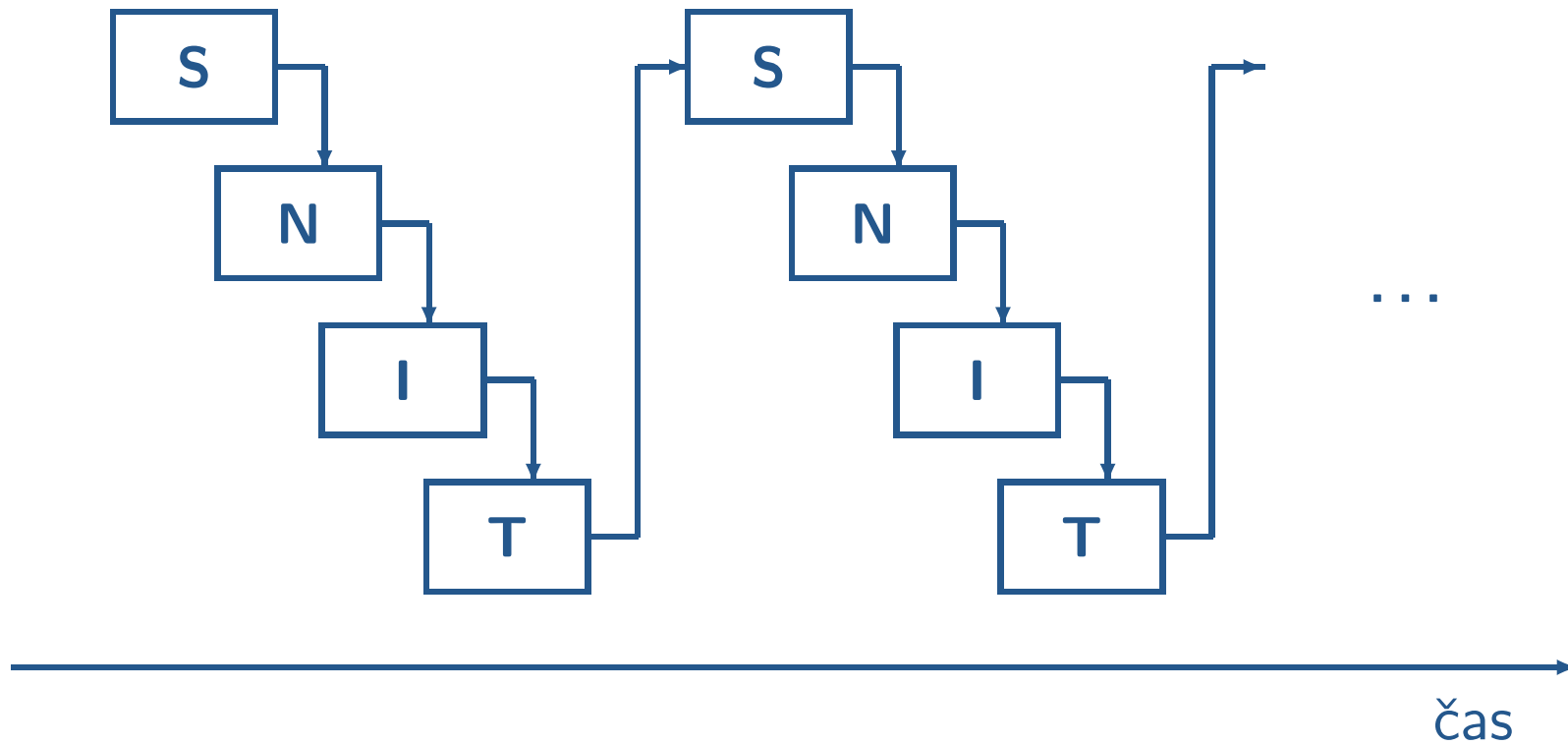
Iterativní modely

predpokládá se opakování cyklu podle testů a feedbacku od zákazníka

takový while loop

- sekvence etap se v životním cyklu opakuje

analýza a specifikace

Iterativní modely životního cyklu

Vlastnosti

- systém se vyvíjí v iteracích
- v každé iteraci se vytvoří reálný výsledek
- **zákazník se účastní vývoje (předpoklad)**

je potřeba mít aktivního zakazníka
a okamžitý feedback

Silné stránky

- v každé iteraci se vytvoří reálný výsledek $\Rightarrow$ zákazník má možnost validovat výsledek se svými požadavky, rychlejší odhalení chyb ve specifikaci

Slabé stránky

tezke na managment a uhladni

- náročnější na řízení
- potenciálně horší výsledná struktura
 $\Rightarrow$ existují techniky, jak tento nedostatek zmírnit (např. refaktORIZACE)

Inkrementální model

Vlastnosti

- Na základě specifikace celého systému se stanoví ucelené části – moduly
např. plánování a řízení výroby, sklady, mzdy, ...
- ty jsou pak vyvíjeny v samostatných vodopádech ...
... a po dokončení postupně předávány uživateli.

neustále představujeme výsledky zakazníkovi

Silné stránky

- Omezuje projektová rizika.
Jeden modul lze dodat rychleji než celý systém.
- Zjednodušuje zavedení změn během vývoje.
zejména promítnutí získaných zkušeností do dalších modulů

Slabé stránky

- Vyžaduje dobré plánování a pečlivý návrh rozhraní mezi moduly.
- Vývoj po částech může vést ke ztrátě vnímání logiky celého systému.
- Nemusí být vhodný pro všechny systémy (např. překladač).

Spirálový model

Vlastnosti

- Barry Boehm, *A Spiral Model of Software Development and Enhancement*, 1986
- kombinace prototypování a analýzy rizik jsou zahrnuty prototypy
- vyžaduje stálou spolupráci se zákazníky
- přístupy řízené riziky (*risk-driven approach*)

Proces vývoje

- vývoj je rozdělen na cykly, v každém cyklu se řeší ucelená část vývoje
- každý cyklus je rozdělen na kvadranty vymezující zásadní činnosti, které se mohou opakovat v každém následujícím cyklu (stanovení cílů, vyhodnocení, plánování)
- postupně se každým cyklem rozšiřuje množina zvládnutých problémů ⇒ vývoj postupuje po spirále

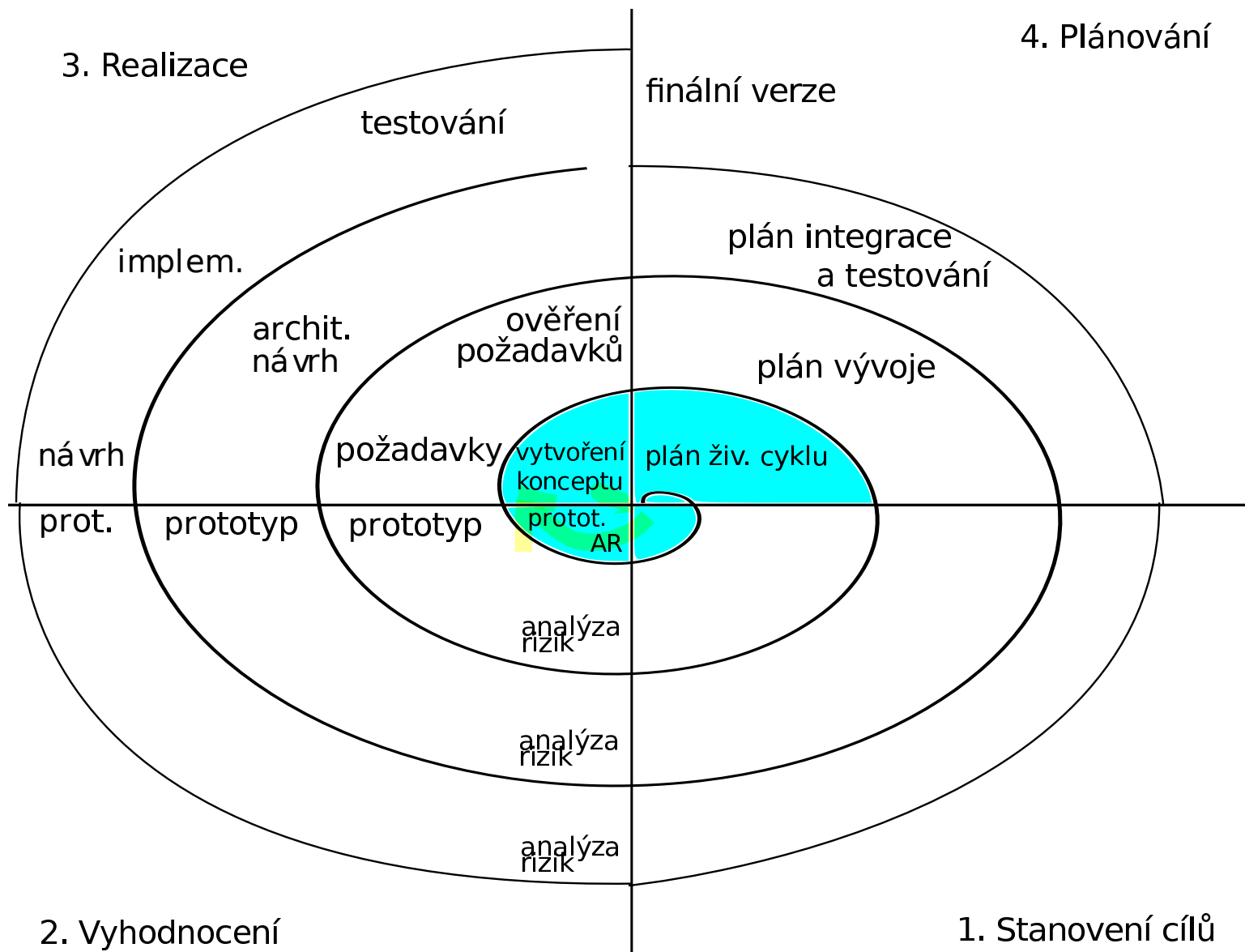
Spirálový model

Význam cyklů (*počet cyklů není pevně stanoven*)

- první: globální rizika, základní koncept vývoje, volba metod a nástrojů
- druhý: vytváření a ověřování specifikace požadavků
- třetí: vytvoření a ověření návrhu
- čtvrtý: implementace, testování a integrace
- pokud jsou výsledky cyklu nedostatečné (chyby ve specifikaci, návrhu apod.), stejný cyklus se zopakuje s upraveným plánem

Spirálový model

neustále se stanovíme a vyhodnocujeme ale místo implementace deláme prototypy

Spirálový model

Význam kvadrantů

- Q1 – cíle cyklu
  - definice cílů: např. výkonnostní požadavky, funkcionální požadavky, vytvoření architektury
  - alternativy: různé způsoby řešení cílů
  - omezující podmínky: např. cena, plán projektu
- Q2 – vyhodnocení
  - ověření splnitelnosti stanovených cílů
  - analýza rizik, prototypování, simulace, ...
- Q3 – realizace
  - realizace cílů cyklu
- Q4 – plánování
  - plánování (úprava plánů) následujícího cyklu, stanovení jeho průběhu (kdo kdy co)

Spirálový model

klade se důraz na rizika

Analýza rizik: Jaké jsou cíle

- zjistit možná ohrožení průběhu projektu
- připravit reakce na tato rizika
- rizika se identifikují a analyzují v každé fázi vývoje
⇒ včasné vyloučení nevhodných řešení

Analýza rizik: Jaká mohou být rizika

- projektová: odchod lidí, snížení rozpočtu, ...
- technická: neznámé technologie, selhání hardwaru, ...
- obchodní: špatný odhad zájmu, ...

Spirálový model

nejake mezi cile a nejake blizi deadline aby byl nejaky tlak

Mezníky (Milestones)

- Life Cycle Objectives (LCO): po 2. cyklu
  - vyhodnocení záměrů/cílů projektu, rozhodnutí o pokračování projektu
  - *všechny požadavky podchyceny, stejné chápání požadavků*
  - *cena, plán, priority apod. odpovídají záměrům*
  - *jsou identifikována rizika a procesy pro jejich odstranění/zmírnění*
- Life Cycle Architecture (LCA): po 3. cyklu
  - vyhodnocení výběru architektury, řešení závažných rizik, ...
  - *požadavky a architektura jsou stabilní*
  - *osvědčené postupy testování a vyhodnocování*
- Initial Operation Capability (IOC): po 4. cyklu
  - systém je připraven na distribuci pro uživatelské testování
  - *stabilní verze schopná testového nasazení u zákazníka/uživatele*
  - *srovnání plánovaných a skutečných výdajů a použitých zdrojů*

Spirálový model

Silné stránky

- komplexní model vhodný pro složité projekty
- chyby a nevyhovující postupy jsou odhaleny dříve (analýza rizik)
- nezávislost na metodice či strategii návrhu/implementace/testování

Slabé stránky

- závislý na analýze rizik – musí být prováděna na vysoké odborné úrovni
- vyžaduje precizní kontroly výstupů, zkušené členy týmu
- software je k dispozici až po posledním cyklu (*lze vyřešit použitím většího počtu implementačních cyklů*)
- problematické je přesné plánování termínů a cen

Metodika Rational Unified Process – RUP

Co je RUP

- výsledek výzkumu zkušeností řady velkých firem koordinovaný firmou Rational Software, 1997
- první kniha *The Unified Software Development Process*, 1999
- od roku 2003 je Rational Software součástí IBM
- spíše než konkrétní metodika je chápán jako rozšiřitelný framework, který by měl být uzpůsoben organizaci či projektu (*customizable framework*)
- komerční produkt, dodávaný společně s nástroji

Metodika Rational Unified Process – RUP

Základní vlastnosti

- objektově orientovaná metodika
- přístupy řízené případy užití (*use-case-driven approach*)
- návrh softwarového systému je vizualizován
  - UML, ...
- iterativní vývoj
  - verze systému, po každé iteraci spustitelný kód
- průběžná kontrola kvality produktu
  - objektivní měření, metriky, ...
- snaha o využívání existujících komponent
- věnuje se všem otázkám procesu tvorby softwaru (*kdo, co, kdy a jak*)

Metodika RUP – základní elementy

Pracovníci a role (*kdo*)

- chování je popsáno pomocí činností
- důležitá je *role*: analytik, návrhář, ...

Činnosti – *Activities* (*jak*)

- jasně definovaný účel s definovaným výsledkem (meziprodukt)

Meziprodukty – *Artifacts* (*co*)

- výsledky projektu (činností)
- model, dokument, zdrojový kód, ...

Pracovní procesy – *Workflows* (*kdy*)

- definuje posloupnost činností a interakce mezi pracovníky
- RUP definuje 6 klíčových a 3 pomocné procesy

Metodika RUP – pracovní procesy

Klíčové procesy

- *Business Modeling*: obchodní požadavky, popis procesů, ...
- *Requirements*: další požadavky, model rozhraní, scénářů, ...
- *Analysis and Design*
- *Implementation*
- *Testing*
- *Deployment*

Pomocné procesy

- *Project Management*
- *Configuration Management*
- *Environment*: administrace, školení vývojářů, ...

Metodika RUP – vývojový cyklus

Vývojové cykly

- *Initial Development Cycle* – výsledkem je funkční softwarový produkt
- *Evolution Cycles* – další vývoj, verze, ...

Základní cyklus

- je rozdělen na čtyři fáze
  - zahájení (*inception*) ... 10%
  - projektování (*elaboration*) ... 30%
  - realizace (*construction*) ... 50%
  - předání (*transition*) ... 10%
- každá fáze je rozdělena na iterace
  - délka jedné iterace 2 až 6 týdnů

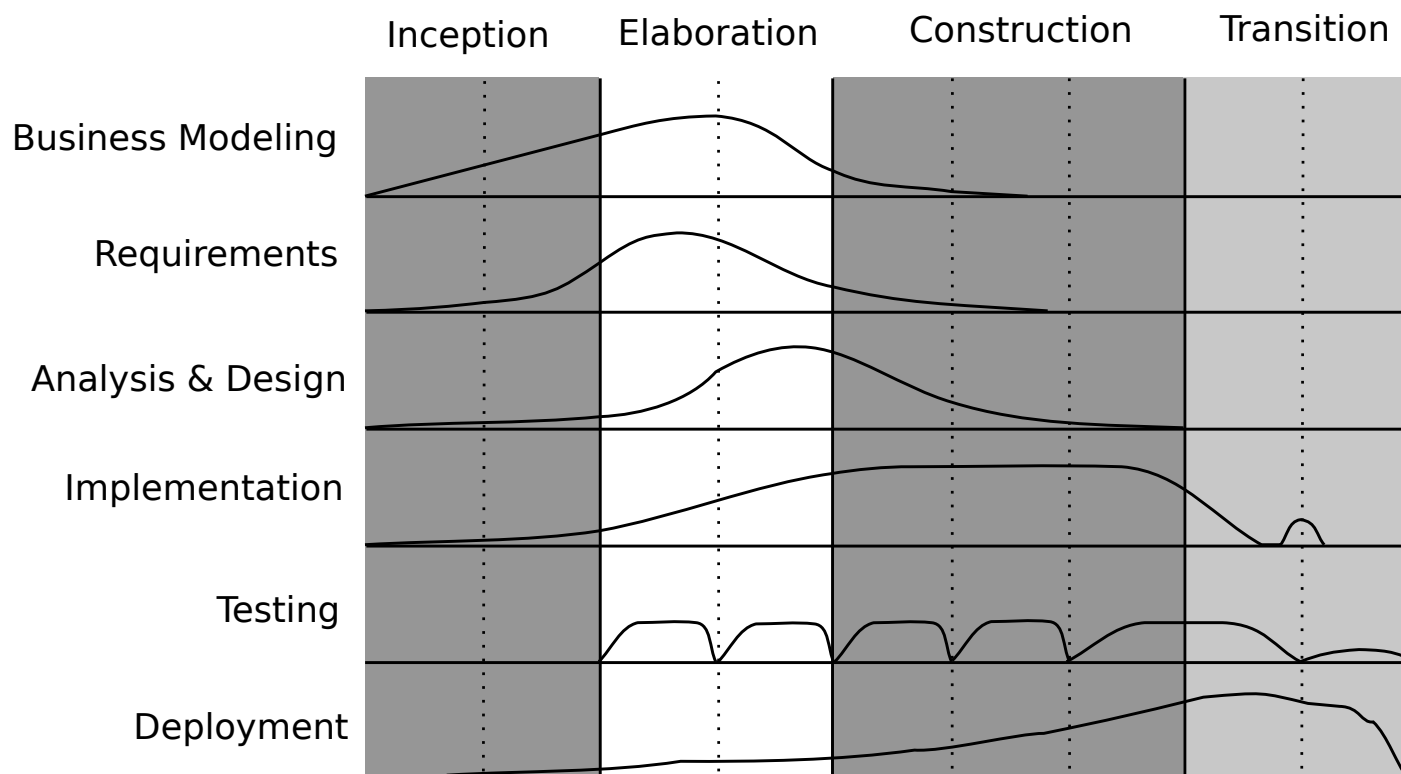
kazda faze se prolina

tim jedna ze seto prolina tak se nemusí cekat na predchozi fazi

Metodika RUP – model životního cyklu

- iterativní model jednoho vývojového cyklu
- etapy (pracovní procesy) se překrývají (souběžné provádění)

Metodika RUP – vývojový cyklus

metodika nám dává návod jak to dělat ten samotný proces může být lehce upraven

Fáze cyklu

- zahájení (*inception*)
  - rozsah projektu, náklady, základní rizika, základní UC, ...
  - 1-2 iterace
- projektování (*elaboration*)
  - plánování, specifikace požadavků, architektura, analýza rizik, ...
  - zpravidla 2 iterace, může až 4 iterace
- realizace (*construction*)
  - kompletace analýzy a návrhu, implementace, hodnocení výstupů, ...
  - 2-4 iterace
- předání (*transition*)
  - dodání, školení, podpora při zavádění, ...
  - alespoň 2 iterace (betaverze, plná verze)

Metodika RUP – mezníky (Milestones)

Mezníky (Milestones)

- převzaté ze *Spirálového modelu*
  - **Life Cycle Objectives**
vyhodnocení záměrů/cílů projektu, rozhodnutí o pokračování projektu
  - **Life Cycle Architecture**
vyhodnocení výběru architektury, řešení závažných rizik, ...
  - **Initial Operation Capability**
systém je připraven na distribuci pro uživatelské testování

+ Product Release

- rozhodnutí, zda byly záměry projektu splněny a zda pokračovat v dalším vývojovém cyklu
- *je uživatel spokojen, odpovídají náklady plánu, ...*

Metodika RUP – zhodnocení

Silné stránky

- robustní, vhodný pro velkou škálu projektů
- iterativní přístup, včasné odhalení rizik, správa změn, ...
- detailní propracovanost
- vazba na UML

pro menší projekty neohrabany

Slabé stránky

- detailní propracovanost: u menších projektů značná zátěž na zkoumání metodiky; vývoj může postrádat efektivitu
- komerční produkt (obsahuje hodně podpůrných nástrojů)

Metodika Rapid Application Development

Vlastnosti RAD

- James Martin, *Rapid Application Development*, 1991
- rychlý iterativní vývoj prototypů
- funkční verze jsou k dispozici dříve než u předchozích přístupů
- intenzivní zapojení zákazníka/uživatele do vývojového procesu
- zaměřuje se na splnění *business potřeb* (potřeby a požadavky zákazníka), technologické a inženýrské kvality mají menší důležitost
- určen pro menší až středně velké projekty

Fáze (přehled)

- Plánování: rozsah projektu, omezení, systémové požadavky, ...
- Návrh: modelování, prototypování, využívání CASE nástrojů, ...
- Provedení: pokračování návrhu, kódování, integrace, testování, ...
- Uzavření a nasazení: příprava dat, finální testování, přechod zákazníka na nový systém, zaškolení uživatelů, ...

Rapid Application Development (RAD)

Silné stránky

- flexibilita, schopnost rychlé změny návrhu podle požadavků zákazníka
- více projektů splňuje termíny a ceny (úspora času, peněz a lidských zdrojů)
- vyšší kvalita zpracování *business potřeb* (prototypování)

Slabé stránky

- nižší kvalita návrhu, **problém s udržitelností**
- flexibilita vede k menší míře kontroly nad změnami
- projekt může skončit s více požadavky, než je nutné (problém s udržitelností)

Další přístupy k procesu vývoje softwaru

Unified Software Development Process (zjednodušeně UP)

- stejné principy a myšlenky jako RUP, není komerční, nenabízí nástroje
- není tak detailně rozpracována, např. pouze 5 pracovních procesů

Modifikované verze vodopádu

- možnost prolínání etap
- vodopád s podprojekty
- ...

Agilní přístupy (metodiky)

- skupina metodik s odlišným přístupem k procesu tvorby softwarového produktu

Heavyweight a Agilní metodiky

Heavyweight methods

- častá kritika „byrokratizace“ metodik – příliš mnoho aktivit, které jsou předepisovány, způsobuje snížení efektivity celého procesu vývoje
- člen vývojového týmu sleduje přesně postup, krok po kroku

Lightweight methods

- nová skupina metodik, dnes nazývána **agile methods** (agilní metodiky)
- kompromis mezi chaotickým přístupem bez procesů (žádná metodika) a přístupem s mnoha procesy (heavyweight metodiky)
- definují základní rámec vývoje, termíny (*mile-stones*), předpokládané výstupy, techniky, ...
- *agilní = čilý, aktivní* $\Rightarrow$ člen vývojového týmu používá procesy *aktivně*, tj. sám přizpůsobuje procesy a techniky potřebám projektu a týmu

Heavyweight a Agilní metodiky

Srovnání vlastností

	Heavyweight	Agilní
přístup	prediktivní	adaptivní
velikost projektu	velká	malá
velikost týmu	velká	malá (kreativní)
styl řízení	centralizovaný příkaz-kontrola	decentralizovaný vedení-spolupráce
dokumentace	velký objem	malý objem
zdůraznění (důraz na)	process-oriented	people-oriented
fixní kritéria	<i>funkcionalita</i>	<i>čas a zdroje</i>
proměnná kritéria	<i>čas a zdroje</i>	<i>funkcionalita</i>

Predikovatelnost procesu vývoje

Prediktivní přístupy

- plánují velké části softwarových procesů velmi detailně pro dlouhý časový úsek
- projekty vyžadující mnoho procedur, času, velké týmy a **stabilní požadavky**

Predikovatelnost procesu vývoje

Prediktivní přístupy

- plánují velké části softwarových procesů velmi detailně pro dlouhý časový úsek
- projekty vyžadující mnoho procedur, času, velké týmy a **stabilní požadavky**

Problém většiny projektů je,
že se požadavky neustále mění.

Predikovatelnost procesu vývoje

Prediktivní přístupy

- plánují velké části softwarových procesů velmi detailně pro dlouhý časový úsek
- projekty vyžadující mnoho procedur, času, velké týmy a **stabilní požadavky**

Predikovatelnost procesu vývoje

- dobrá predikovatelnost procesu vývoje
  - projekty s jasnými a stabilními požadavky
  - např. projekty NASA, ...
- špatná predikovatelnost procesu vývoje
  - projekty s požadavky, které se v čase mění
    - změna okolních podmínek, účelu softwaru...
    - zákazník si požadavky ujasňuje v průběhu vývoje
  - business projekty

Predikovatelnost procesu vývoje

Prediktivní přístupy

- plánují velké části softwarových procesů velmi detailně pro dlouhý časový úsek
- projekty vyžadující mnoho procedur, času, velké týmy a **stabilní požadavky**

Jak na těžko predikovatelné projekty?

Adaptivní přístupy k procesům vývoje

Adaptivní přístupy

- plánují s přiměřenou mírou detailu
- plány se v průběhu procesu vývoje revidují
- jak řídit adaptivní procesy? $\Rightarrow$ iterativní přístup

Iterativní přístup a plánování procesů

- jedna iterace většinou zahrnuje základní etapy, může se měnit podle zvolené metodiky
- v první iteraci se provádí plánování procesů, tento plán se v dalších iteracích upravuje podle reálného stavu
- otázka délky iterace (týdny, měsíce, ...), určení mile-stones

Process-oriented přístupy

Předpoklady

- lidé jsou zdroje, které jsou dostupné v několika rolích: analytik, programátor, tester, manažer, ...
- procesy by měly fungovat za všech okolností (změna týmu, ...)

Process-oriented přístupy

Předpoklady

- lidé jsou zdroje, které jsou dostupné v několika rolích: analytik, programátor, tester, manažer, ...
- procesy by měly fungovat za všech okolností (změna týmu, ...)

Důsledky

- podstatná je role, nikoliv individualita lidí "lide redukuje na cisla"
  - není důležité, *jaké* analytiky máte, ale **kolik** jich máte
  - člověk je predikovatelná (a tedy jednoduše nahraditelná) komponenta vývojového procesu
- procesy by měly fungovat za všech okolností
⇒ velký objem procesů, detailní specifikace procesů, velká míra režie
- za standardní prostředek komunikace se považuje dokumentace
⇒ zvýšení režie

Process-oriented přístupy

Předpoklady

- lidé jsou zdroje, které jsou dostupné v několika rolích: analytik, programátor, tester, manažer, ...
- procesy by měly fungovat za všech okolností (změna týmu, ...)

Teze: člověk vykonávající práci není ten, kdo může nejlépe určit, jak tuto práci nejlépe udělat.

People-oriented přístupy

Design and programming are human activities; forget that and all is lost.
Bjarne Stroustrup, 1991

Předpoklady

- lidé nepracují konzistentně v průběhu času
  - pokud by člověk dostal každý den stejný úkol, vytvoří *podobné* výsledky, ale nikdy ne *stejně*
  - schopnost pracovního nasazení/soustředění se mění
- lidé jsou komunikující bytosti
  - fyzická blízkost – gestikulace, hlasový projev, intonace
  - otázky a odpovědi v reálném čase
- žádný proces nikdy nevytváří dovednosti (znalosti) vývojového týmu

people-oriented je více individualní méně dává důraz na procesy a direktivní přístup více samostatnosti

People-oriented přístupy

Design and programming are human activities; forget that and all is lost.
Bjarne Stroustrup, 1991

Důsledky

- podstatná je individualita lidí
  - důležitá je kvalita a osobní rozvoj členů týmu
  - role člena týmu se může měnit
  - kvalitní člen týmu je hůře nahraditelný
- osobní komunikace
  - ⇒ dokumentace slouží především k dokumentačním účelům (pro potřeby revizí návrhu, údržby, ...)
- proces nevytváří dovednosti (znalosti) vývojového týmu
  - ⇒ úlohou procesů je podpora práce vývojového týmu, vymezení základních vodítek (pracovního rámce) a termínů
  - ⇒ menší objem procesů

People-oriented přístupy

Design and programming are human activities; forget that and all is lost.
Bjarne Stroustrup, 1991

Teze: člověk je kompetentní profesionál schopný rozhodovat
všechny technické otázky své práce.

Agilní metodiky

Základní teze

- Minimum formálních a byrokratických artefaktů.
  - *důležitou součástí dokumentace je i zdrojový kód*
- Člen týmu je schopen rozhodovat technické otázky své práce.
  - *důraz na složení týmu a komunikaci uvnitř týmu*
  - *komunikace jako jedna z forem vývoje*
  - *techniky vyžadující komunikaci, např. párové programování*
- Ověření správnosti navrženého systému zpětnou vazbou
  - *iterativní inkrementální vývoj, časté uvolňování průběžných verzí*
  - *předložit zákazníkovi a na základě zpětné vazby upravovat*
  - *zákazník je členem vývojového týmu*

Agilní metodiky

Základní teze

testováním se snaží vyvážovat velkou svobodu a samostatnost
a tím že ne všechno je popsáno v procesu a tím testáři se snaží se to nějak řídit

- Důraz na rigorózní, průběžné a automatizované testování.
  - zejména kvůli neustálým změnám v kódu i návrhu
- Princip jednoduchosti
  - návrh odráží aktuální potřeby uživatele
  - do systému vložíme to, co potřebujeme, když to potřebujeme

víceméně se to používá až do 100 lidí

Agilní metodiky

Metodiky označované jako agilní

- Extreme programming (XP)
- Scrum
- Crystal
- Feature Driven Development (FDD)
- Test Driven Development (TDD)
- Dynamic System Development Method (DSDM)
- Scrum of Scrums
- Scaled Agile Framework (SAFe)
- ...

Extrémní programování (XP)

Kořeny XP

- Kent Beck, Ward Cunningham
- 80. léta – Smalltalk
- 90. léta – získávání zkušeností v různých projektech, rozšiřování idejí agilního přístupu

Reference

- <http://www.extremeprogramming.org>
- *Beck, K., and Andres, C., Extreme Programming Explained: Embrace Change, 2nd ed. Addison-Wesley, 2004*

XP: Základní techniky

Přírůstkové (malé) změny

- návrh a implementace se mění v čase jen pozvolna
- uvolňování malých verzí systému (nejpodstatnější požadavky, postupně vylepšované a doplňované)

XP: Základní techniky

Přírůstkové (malé) změny

- návrh a implementace se mění v čase jen pozvolna
- uvolňování malých verzí systému (nejpodstatnější požadavky, postupně vylepšované a doplňované)

Testování

- *Co nelze otestovat, to neexistuje.*
- ke každé funkci píšeme testy, někdy i před tím, než začneme programovat
- zautomatizovaný systém testů
- jednotkové i integrační testování

brutální neustálé testování

XP: Základní techniky

Párové programování

- jednu věc programují vždy 2 programátoři (ale pouze 1 skutečně píše)
- ten, kdo píše, se soustředí na nejlepší způsob implementace problému
- druhý se soustředí na problém z globálnějšího pohledu
bude to fungovat, jaké další testy, možnost zjednodušení, ...
- páry jsou dynamické

XP: Základní techniky

Párové programování

- jednu věc programují vždy 2 programátoři (ale pouze 1 skutečně píše)
- ten, kdo píše, se soustředí na nejlepší způsob implementace problému
- druhý se soustředí na problém z globálnějšího pohledu
bude to fungovat, jaké další testy, možnost zjednodušení, ...
- páry jsou dynamické

RefaktORIZACE

- úprava stávajícího programu – zjednodušení, zefektivnění návrhu
- odstranění (úprava) nepotřebných částí
- změna architektury (pravidlo přírůstkové změny)
- *při refaktORIZACI se nemění funkcionality!*

XP: Základní techniky

Metriky

- důležitá součást určení kvality softwarových procesů
- např. poměr plánovaného času a skutečného času
- přiměřený počet metrik (3-4)
- pokud přestane metrika plnit svůj účel $\Rightarrow$ nahradit jinou
např. metrika testů funkcionality se blíží 100% $\Rightarrow$ nahradit jinou s menší úspěšností
- existují pravidla udávající, kdy a jak často by se měly jednotlivé techniky používat

XP: Základní techniky

Metriky

- důležitá součást určení kvality softwarových procesů
- např. poměr plánovaného času a skutečného času
- přiměřený počet metrik (3-4)
- pokud přestane metrika plnit svůj účel $\Rightarrow$ nahradit jinou
např. metrika testů funkcionality se blíží 100% $\Rightarrow$ nahradit jinou s menší úspěšností
- existují pravidla udávající, kdy a jak často by se měly jednotlivé techniky používat

Motivace vývojářů

- lidé lépe pracují, pokud je práce baví
- jídlo, hračky, vybavení pracoviště, ...

XP: Proces vývoje

- **Zkoumání** (*Exploration*)
  - tvorba vysokoúrovňových požadavků a základního návrhu
- **Development Engine**
  - reprezentuje iterativní proces vývoje a údržby
  - realizuje vybranou množinu požadavků
výsledkem je verze produktu (inkrement)
  - v dalších bězích realizuje zbývající požadavky
  - *během vývoje se mohou požadavky měnit*
- **Uzavření** (*Death*)
  - další vývoj projektu je nepotřebný, neúčelný nebo nemožný
  - ukončení všech formálních závazků a vazeb (finance, tým atd.)
  - vytvoření závěrečné dokumentace
  - vyhodnocení průběhu projektu – získané poznatky, *co jsme se naučili při řešení tohoto projektu*

XP: Zkoumání (Exploration)

- Utváření týmu
- Návrh počáteční množiny *User Stories*.
- *User Story*
  - definuje vlastnost systému z pohledu zákazníka/uživatele
  - je psána uživatelem terminologií problémové domény
  - zaměřuje se na cíl, podrobnosti se ujasňují během vývoje
  - ke každé story by měl být vytvořen akceptační test

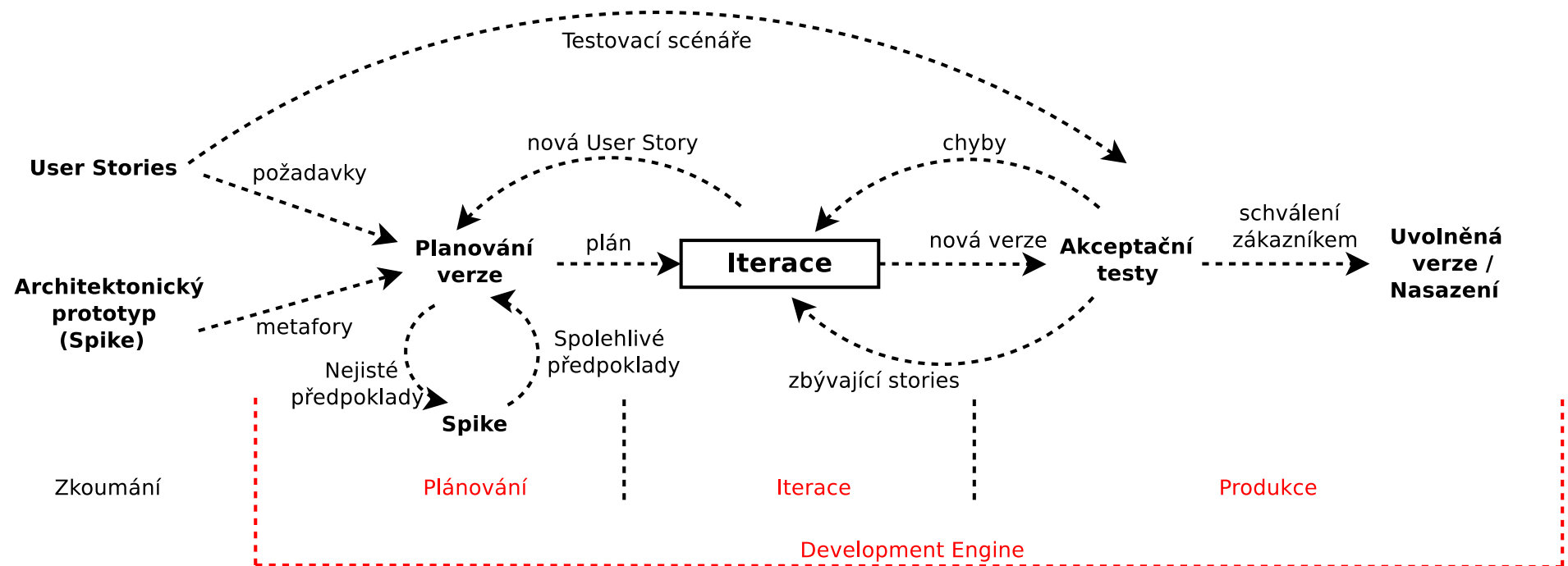
Story: Hledání a nahrazování ve velkém dokumentu musí být rychlé.

Test: Nahrazení 1 000 výskytů řetězce o délce 4 znaky $\leq$ 700 ms.
- Tvorba systémových metafor (*Metaphor*)
  - základní (jednoduchý) návrh, třídy, ...
  - rychlé pochopení pro každého člena týmu
- Tvorba prototypů (*Spikes*)

XP: Development Engine

- výběr množiny požadavků (*Stories*) a jejich realizace
- výsledkem je verze systému (inkrement)
- v dalším běhu *Development Engine* realizujeme dosud nezpracované (příp. nové) požadavky (*Stories*)

XP: Development Engine

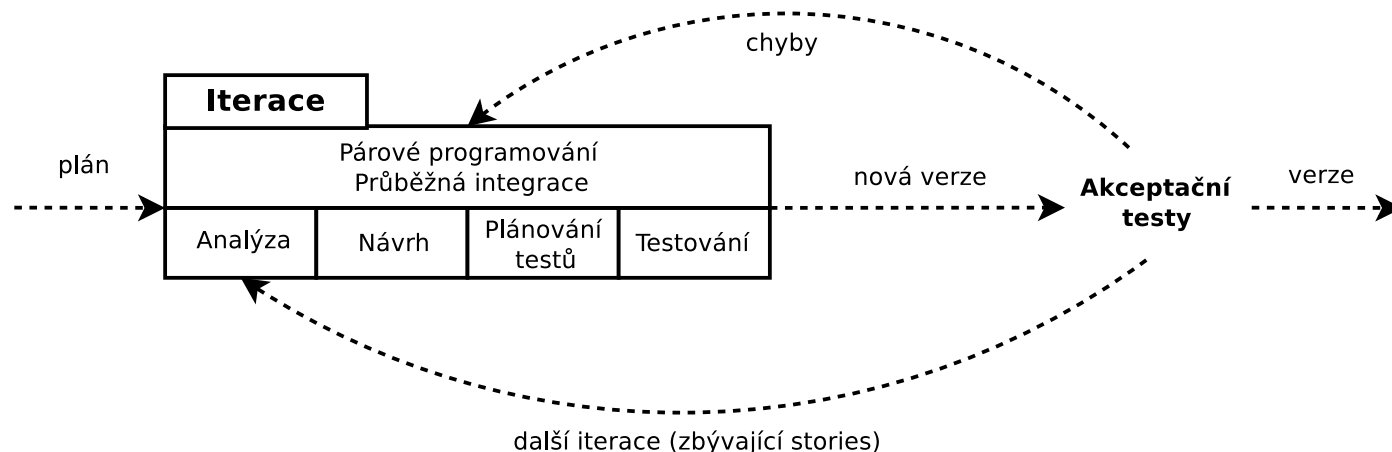
Plánování (Planning)

- Odhad vývojového času
  - odhad času pro vývoj každé *user story*
  - *user stories* vyžadující více než 3 týdny jsou rozděleny na menší
  - *user stories* vyžadující méně než 1 týden jsou sloučeny
  - při odhadu jsou využívány prototypy (*spikes*)
- Nastavení priorit
  - zákazník seřadí *user stories* podle priorit
- Plánování první verze / dalších verzí
  - výběr množiny *user stories* k implementaci
  - shoda na datu uvolnění
  - rozhodnutí o délce iterace (1-3 týdny); je stejná pro všechny iterace

XP: Development Engine

Iterace (Iterations to Release)

- v každé iteraci se vybere část *user stories* k implementaci nebo nápravě při selhání akceptačních testů
- výběr *stories* a plánování iterace bere v úvahu dosavadní rychlost vývoje
- identifikace úloh
  - rozdělení *user stories* na jednotlivé úlohy
  - každá úloha by měla být dokončena během 1 až 3 dnů
- realizace s využitím technik XP

XP: Development Engine

Produkce (Productionizing)

- Verifikace a validace
  - testování uvolněné verze (*release*)
  - regresní testy, akceptační testy
  - nalezené chyby jsou odstraněny v rámci *Iterations*
- Nasazení
  - nasazení verze do produkčního (uživatelského) prostředí
  - obsahuje standardní integraci, ladění, zaučování, dokumentace, ...
  - ladění a stabilizace je chápáno jako vývojová aktivita a probíhá v rámci krátkých iterací (týden) ve fázi *Iterations*

XP: Údržba (Maintenance)

- *user stories* jsou implementovány a systém je používán jako celek
- změny a úpravy se provádějí v rámci *development engine*
- malé změny se integrují do systému běžícího v provozu
- nové požadavky jsou zpracovány stejným způsobem jako běžné požadavky, tj. jsou vyjádřeny pomocí *user stories* a implementovány v *development engine*
- fáze údržby běží, dokud existují *user stories* nebo se očekávají v budoucnu

XP: Vyhodnocení

Silné stránky

- iterativní inkrementální proces
- proces se *ladí* na základě zpětné vazby
- požadavky se *ladí* během celého vývoje
- průběžná integrace
- zapojení uživatelů
- vývoj založený na testování

Slabé stránky

- nepředepisuje modely pro návrh, často se od *User Stories* a *Metaphor* přechází na implementaci
- hůře akceptovatelný pro vývojáře – vyžaduje striktní dodržování základních principů a procesů

XP: Collective-Code-Ownership

Podstata

- každý člen týmu má možnost (i povinnost) ovlivňovat kód (nová funkcionality, odstranění chyb, refaktORIZACE)
- snižuje riziko, že nepřítomnost jednoho vývojáře zpomalí práci
- podporuje pocit odpovědnosti každého vývojáře za kvalitu celku

Základní techniky

- jednotný styl programování – zlepšení komunikace
- účastnit se postupně všech prací – znalosti o všech částech systému
- párové programování
- *test-driven development*
  - ke každému kódu musí existovat jednotkové testy (*unit tests*), které se sdružují do sad (*test suites*)
  - při každé změně (úprava, integrace nového kódu) musí být provedena (automatizovaně) sada testů
- *průběžná integrace (continuous integration)*

XP: Průběžná integrace

Co je průběžná integrace

- automatizované a reprodukovatelné sestavování (*build*)
- obsahuje automatizované testování, které probíhá mnohokrát za den
- umožňuje průběžně integrovat změny a tím redukovat problémy s integrací

Základní procesy průběžné integrace

- integrace zdrojového kódu
  - sdílené repozitáře, ...
- automatizovaná správa sestavování (*build management*)
  - sestavování se provádí často, několikrát za den
  - sestavení se provádí při změně kódu, v naplánovaném čase, ...
  - vývojář musí být informován o výsledku
- automatizované ověřování (testování)
  - po sestavení je nutno ověřit, že nová verze splňuje všechny testy